

Papp Kristóf Csaba százados:

AZ UKRÁN NEMZETI TÖREKVÉSEK AZ OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓ SZEMPONTJÁBÓL

DOI: 10.35926/HSZ.2026.1.8

ÖSSZEFOGLALÓ: Oroszország 2022. február 24-én megindított teljes körű katonai offenzívája sorsdöntő pillanatot jelentett Ukrajna nemzetépítési folyamatában, ami arra készítette az ukrán társadalmat, hogy végérvényesen kitörjön az Oroszországi Föderáció évszázados neoimperialista politikai, kulturális, gazdasági és mentális elnyomásából. A szerző a cikkben arra keresi a választ, hogy miként látja Oroszország az ukrán nemzeti identitást, valamint a közös történelmet. Ukrajna túlélése azon áll vagy bukik, hogy mennyire sikerült az 1991-es függetlenedése óta megerősítenie demokratikus államformáját, illetve hogy képes lesz-e az imperialista terjeszkedés ellen megfelelően fellépni. Az ukrán nacionalizmus, történelem és kultúra rendkívül ki van téve az orosz dezinformációs törekvéseknek. Az orosz elnök célja minél hitelesebben előadni a közös orosz és ukrán gyökerek valódiságát úgy, hogy közben a történelmi múlt egyes részeit a saját javára fordítja, ezzel megkérdőjelezve az ukrán nemzeti identitást.

KULCSSZAVAK: orosz–ukrán háború, Oroszország, Ukrajna, ukrán nemzeti identitás, Vlagyimir Putyin, béketárgyalás

A SZERZŐRŐL:

Papp Kristóf Csaba százados a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának hallgatója (ORCID: 0009-0004-5606-3956; MTMT: 10094447)

BEVEZETÉS

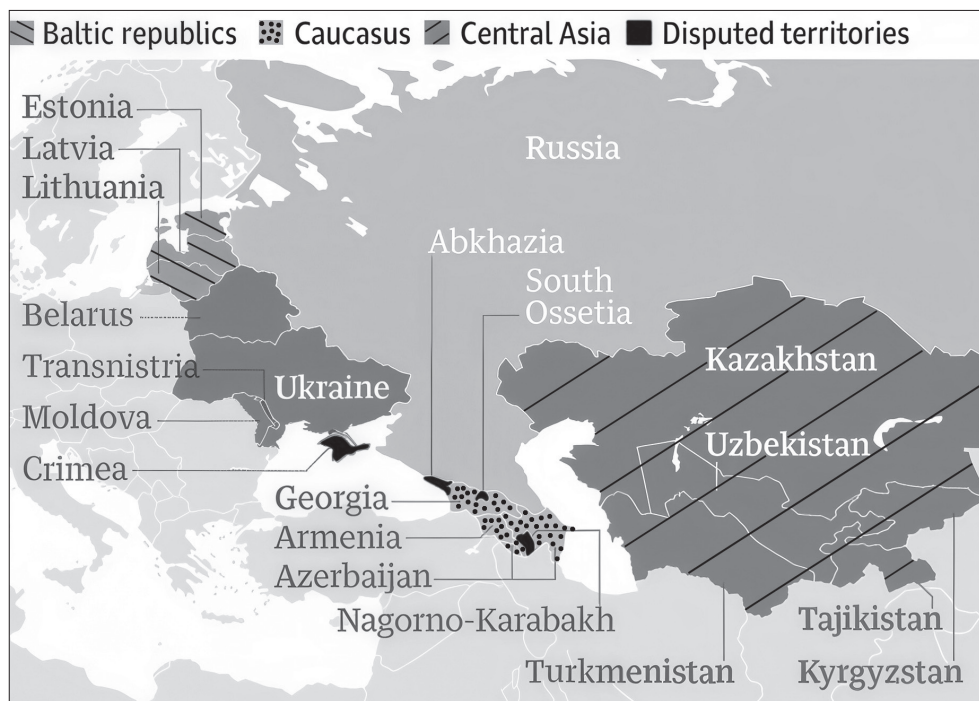
A világ 1991 őszen szemtanúja volt a Szovjetunió politikai összeomlásának, majd szétesésének. Nehéz alábecsülni ennek a történelmi eseménynek a jelentőségét, mivel ez nemcsak újabb bizonytalanságot okozott egy olyan térségben, amely már amúgy is döntő politikai és gazdasági fordulatokat élt át a korábbi évtizedekben, hanem aláásta a második világháború utáni nemzetközi rendszer egyik legfontosabb szerkezeti elemét, a kétpólusú világrendet is.¹ Miközben a világban megvalósuló geopolitikai átalakulás lehetőséget adott a Szovjetunió felbomlását követően létrejött államok számára a közös politikai és gazdasági értékeken alapuló nemzetközi együttműködésre, lehetségessé vált azt is, hogy egyes országokban a régóta elfojtott indulatok a felszínre törhessenek. Láthatóvá vált, hogy a változásnak e sötét árnyoldala elnyomhatja az új világrend tagadhatatlan ígérétét.²

¹ Waltz 1964.

² Mearsheimer 1990.

E pesszimista forgatókönyvek középpontjában a nacionalizmus „romboló” erejének vélt múltja és potenciális befolyása állt.³ A nacionalizmust és képviselőit többek között olyan vádak érték, hogy a nacionalista mozgalmak aláásták a multinacionális szovjet állam legitimitását és stabilitását, ami fokozatosan gyengítette annak egységes létét és célját a külpolitikai kérdésekben.⁴ A nemzeti önrendelkezés wilsoni elvére hivatkozva Kelet-Európában megerősödtek a nacionalista fellángolások. Ezek arra próbálták kényszeríteni a nyugati vezetőket, hogy válasszanak a népszuverenitás támogatása vagy a nemzetközi stabilitás fenntartása között.⁵

A Szovjetunió utódállamainak élére nyíltan nacionalista vezetők kerültek, akik közül nem mindenki volt jártas a diplomácia művészetében, továbbá közülük még nem mindenki sajátította el a nemzetközi viselkedési normákat.⁶

1. ábra A Szovjetunió utódállamai⁷

A Szovjetunió felbomlása és az újonnan létrejött nemzetállamok megjelenése jelentős nemzetközi aggodalmat váltott ki, különösen Ukrajna esetében. Ukrajna vonakodott a föderációs politikában való részvételtől, ami megghiúsította az egymást követő posztsovjét uniós egyezmények iránti vágyat és az egységes, többnemzetiségű posztsovjét állam reményét.⁸

³ Furtado 1994.

⁴ Hopf 1992.

⁵ Snyder 1990.

⁶ Burke 2014.

⁷ Post-Soviet world... 2014.

⁸ Wolczuk 2001.

Ráadásul az 1991. december 1-jére tervezett elnökválasztások és az állami függetlenségről szóló népszavazás előtt az ukrán vezetők bejelentették, hogy az Ukrajnában állomásozó katonai erők államosításával saját nemzeti haderőt kívánnak létrehozni.⁹ Az ukrán nacionalizmus ezt követően megállíthatatlanná vált. 1991. december 1-jén az ukrain választók több mint 92%-a jóváhagyta a Verhovna Rada, az ukrán parlament augusztusi függetlenségi nyilatkozatát. Néhány nappal később a Szovjetunió felbomlott, és megszületett a független Ukrajna. Ennek utóezzései még évtizedekkel később is érezhetők, mivel a terület, a szuverenitás és a nemzeti identitás kérdései továbbra is vitatottak.¹⁰

A tanulmányban arra keresem a választ, hogy miként látja az Oroszországi Föderáció az ukrán nemzeti identitást, valamint miként befolyásolja a közvéleményt az orosz propagandagépezet. Emellett fontosnak tartom bemutatni, miként gondolkodik Putyin az ukrán nemzetről, valamint célom ismertetni az orosz elnök 2024 februárjában adott interjújának sarokpontjait. 2025 első félévében megindultak a béketárgyalások, igaz, még nem a hadban álló felek között, hanem az Amerikai Egyesült Államok közvetítői szerepkörén keresztül, viszont lényegesnek tartom elemezni a jelenleg kialakult helyzetet az Oroszországi Föderáció narratívája szempontjából.

AZ OROSZ TÖRTÉNELMI DEZINFORMÁCIÓ

Putyin a 2022. február 21-i beszédében azt állította, hogy az oroszok és az ukránok „egy népet” alkotnak, amelynek közös történelme azt vetíti előre, hogy a két ország állampolgárainak közös politikai sorson kell osztozniuk.¹¹ Putyin 2008-ban a George W. Bush akkori amerikai elnökkel folytatott találkozásán megjegyezte, hogy „Ukrajna nem is egy ország”.¹² Ezen felül az orosz elnök a 2014 márciusában az orosz parlamentben (Duma) tartott beszédében az oroszokat és az ukránokat szintén „egy népnek” nevezte, majd megjegyezte, hogy a Krim Ukrajnától való elválása nem sérti a nemzetközi jogot.¹³ Putyin 2022 februárjában azt mondta, hogy Ukrajnát a Szovjetunió alapította, és szerinte Leninről kellene elnevezni.¹⁴ Ezek a bejelentések minden esetben ellentmondások és nehezen értelmezhetők, mivel az orosz elnök egyrészt egy népnek tartja az oroszokat és az ukránokat, ugyanakkor mindent megtesz annak érdekében, hogy Ukrajna bizonyos részeit elfoglalja, és az ott élő lakosságot ruszifikálja, történelmüket, kultúrájukat, identitásukat elvegye és átalakítsa.

Putyin 2021 júliusában kiadott 6000 szavas írásában – *Az oroszok és az ukránok történelmi egységéről*¹⁵ – leírja, hogy a helyzet a Donbasz régióban kritikussá vált, továbbá kiemeli, hogy Ukrajna nemcsak egy szomszédos ország, hanem egy elidegeníthetetlen része Oroszország történelmének és kultúrájának. A dokumentumban kiemeli, hogy az Ukrajnában élő emberek közel állnak az oroszokhoz, nemcsak azért, mert kollégák, barátok, harcostársak, hanem azért is, mert az oroszok és az ukránok rokonok, ahol vér szerinti és családi kötelékek húzódnak meg a népcsoportok között.¹⁶

⁹ The Genesis... 1992.

¹⁰ 25 Years... 2016.

¹¹ Full Text... 2022.

¹² Remnick 2014.

¹³ Myers–Barry 2014.

¹⁴ Address by the President... 2022.

¹⁵ Putin 2021.

¹⁶ Uo.

Putyin írását Anne Applebaum – a The Atlantic munkatársa, Pulitzer-díjas történész, valamint a Johns Hopkins School of Advanced International Studies és az Agora Institute vezető munkatársa – ekként jellemezte: „*Ez lényegében egy felhívás a fegyveres harcra, amely megalapozza az Ukrajna elleni orosz inváziót.*”¹⁷ Az írásban az orosz vezető azt állítja, hogy Ukrajna csak Oroszországgal partnerségben lehet szuverén, nincs szüksége a Donbaszra, továbbá a Szovjetuniótól való függetlenségének kikiáltásával érvénytelenítette a Krímre vonatkozó igényeit. Emellett kijelenti, hogy Ukrajna meggyengült a Nyugat törekvése miatt, hogy az aláássa a szlávok egységét.¹⁸

A cikke adott nemzetközi reakciók különbözőek voltak, amelyek egészen a mély aggodalomtól az elutasításig terjedtek. Egyesek egy közelgő háború megindításának indoklásához hasonlították Putyin kijelentéseit, mások pedig az újdonság hiányára mutattak rá. Egyesek szerint az elsődleges célközönség Volodimir Zelenszkij elnök lehetett, aki ebben az időszakban több nyugati vezetővel is találkozott. Zelenszkij a maga részéről azt a választ adta, hogy Putyinnak bizonyára sok felesleges ideje van. Az esszé által inspirált viták olyan kérdéseket boncolgattak, mint például: Oroszország miért ennyire megszállotta Ukrajinát? Hol térnek el a tények a mítosztól? Mi motiválhatta Putyint a dokumentum megírására?¹⁹

Az orosz elnök történelmi utalásai általában értetlenséget váltanak ki Nyugaton, emiatt gyakran dezinformációként kezelik azokat.²⁰ 2014 óta Vlagyimir Putyin az Ukrajna elleni hibrid háborúja részeként a történelmet egyfajta fegyverként alkalmazza saját igaza alátámasztása érdekében. Az orosz elnök *Az oroszok és ukránok történelmi egységéről* című esszéjében a múlt rendkívül szelektív értelmezését használta fel az ukrán nemzeti identitás aláásására és saját expanziós birodalmi törekvéseinek legitimálására. Putyin torzításait Ukrajinán belül széles körben elutasították, írása neveltség tárgyává vált.²¹ Az orosz elnök narratívájának egyes aspektusai azonban a nemzetközi szintén továbbra is nagyrészt vitathatatlanok, ami káros következményekkel jár a jelenlegi háború külső megértésére nézve. Ha a nemzetközi közösség valóban meg akarja érteni az Oroszország és Ukrajna közötti konfrontáció tényét, akkor először át kell látnia a Kreml által felépített történelmi dezinformáció rétegein.²²

Putyin központi üzenete a köré a gondolat köré összpontosult, hogy Ukrajna mindig is Oroszország része volt, és annak is kell maradnia. Rendszeresen „*egy népként*” emlegeti az oroszokat és az ukránokat, és gyakran fogja a külső tényezőkre a két modern nemzet közötti, szerinte mesterséges szakadék kialakítását.²³ A valóságban – bár a mai Oroszországnak és Ukrajinának valóban hosszú közös történelmi múltja van – mégis az évszázadok során a két térség sokkal több időt töltött külön, mint együtt. Ukrajna tapasztalata az orosz uralomról sokkal sötétebb és negatívabb, mint azt Putyin gyakran felvázolja, és ez neveltségessé teszi a birodalmi múlt tisztára mosására tett kísérleteit.²⁴

Az orosz–ukrán kétoldalú kapcsolatokat nem lehet egyenrangú partnerségként jellemezni, helyette inkább évszázadokon keresztül az orosz erőfeszítések határozták meg azok

¹⁷ Applebaum: Russian... 2021.

¹⁸ Putin 2021: i. m.

¹⁹ Contextualizing Putin's... 2021.

²⁰ Vitvitsky 2022.

²¹ Ocinka... 2021.

²² Uo.

²³ Russian president... 2023.

²⁴ Weber 2023.

irányát, amelyek legfőképp arra irányultak, hogy miként lehetne az orosz befolyást egyre jobban érvényesíteni Ukrajna esetében úgy, hogy közben elnyomják az ukrán nemzetépítési törekvéseket.²⁵

A korai említésre méltó események közé tartozik Baturin 1709-es kifosztása és felégetése, amikor az orosz csapatok az ukrán kozák főváros teljes lakosságát lemészárolták egy olyan atrocitás során, amely Európa-szerte visszhangot keltett.²⁶ Ahogy a 18. és a 19. században az orosz birodalmi ellenőrzés megerősödött Ukrajna vonatkozásában, úgy fokozódtak az ukrán nemzeti identitás kialakulásának megakadályozására irányuló orosz erőfeszítések is. Ez a folyamat magában foglalta az ukrán nyelv használatának széles körű korlátozását is. Nincs még egy olyan dokumentum, amely olyan tömören érzékelteti az ukrán identitás orosz tagadását, mint az 1863-as „Valujev-körlevél”.²⁷ Ez az ukrán nyelvű kiadványokat betiltó cári rendelet tényszerűen kimondja, hogy „külön ukrán („kisorosz”) nyelv soha nem létezett, nem létezik és nem is fog létezni”.²⁸

Putyin állítása – miszerint az ukránok és az oroszok (valamint a fehéroroszek) „egy népet” alkotnak –, hosszú múltra tekint vissza az orosz elit körében. Ez az állítás továbbra is meghatározza nemcsak az elit diskurzusát, hanem az orosz politikai gyakorlatot is. Ahogy Ukrajna az elmúlt években egyre inkább „ukránosodott”, az orosz tisztviselők és elemzők – akik közül csak kevesen vették a fáradságot, hogy megtanuljanak ukránul –, nem vették észre az Ukrajnában zajló változásokat.²⁹

Emiatt a Kreml sokszor félremagyarázza a régió történelmét, hogy legitimálja azt az elképzelését, miszerint Ukrajna és Belarusz az Oroszországi Föderáció „természetes” befolyási övezetének a része, pedig mindkét országnak erősebbek az európai gyökerei, amit azonban a Kreml nem szeretne beismerni. Az orosz birodalmi időkre visszanyúló orosz ideológiai konstrukció egyik kivetülése az az állítás, hogy az Ukrajnában és Belaruszban élő népek egyetlen közösség, vagyis az „összorosz” nemzet alnemzeteinek számítanak.³⁰ Az állítás arra az elképzelésre épül, hogy a középkori Kijevi Ruszban a keleti szláv ortodox kereszténység bölcsőjében gyökerező pánorosz nemzet a 14. századtól kezdve a Moszkvai Fejedelemség körül fejlődött ki, és kezdett el virágozni.

Az a probléma azzal, hogy a moszkovita fejedelmeknek kizárólagos kijevi örökséget tulajdonítunk – és ezzel hitelt adunk az orosz államiság máig ható alapító mítoszának –, hogy eltorzítja a valós történelmet, és Oroszország jelenlegi irredentista törekvéseit igazolja nyugati szomszédaival szemben. Ez a mítosz szinte megkérdőjelezhetetlen az Oroszországi Föderációban, illetve külföldön is aktívan támogatják ezt az elképzelést azóta, amióta Vlagyimir Putyin elnök teljes mértékben elfogadta az úgynevezett „közel-külfölddel” kapcsolatos neoimperialista stratégiáját.³¹ Ukrajnában ezzel szemben e mítosz elvetése a modern ukrán nacionalizmus egyik fő mozgatórugója volt, ahogyan azt a 2004-es narancsos forradalom³² is megtestesítette. A fehérorosz nemzetiség újjáéledése az elmúlt évtizedben hasonló antikolonialista törekvéseket illusztrált.³³

²⁵ Vitvitsky 2022: i. m.

²⁶ Ben 2021.

²⁷ Fedinec et al. 2021.

²⁸ Vitvitsky 2022: i. m.

²⁹ Kovalev 2023.

³⁰ Mankoff 2022.

³¹ Nagy–Somogyi 2017.

³² Dickinson 2020.

³³ Marin 2019.

A Kreml dezinformációs kampányának részeként az „összorosz” nemzet oroszcentrikus narratívája a 2000-es évek eleje óta újjáéledt. Célja annak az állításnak a legitimálása, miszerint Ukrajna és Belarusz is az Oroszországi Föderáció „természetes” befolyási övezetének része, és így képtelenek Oroszország nélkül fennmaradni.³⁴ Bár nyíltan csak kevés nyugati tisztviselő támogatja ezt az állítást – ha egyáltalán van ilyen –, mégis ez a mítosz tudat alatt sok nyugati ország közvéleményében továbbra is jelen van. A 19. és a 20. századi néprajzi térképekkel ellátott iskolai tankönyvek is népszerűsítették azt, hogy az ukránok, a fehéroroszk és az oroszok egyetlen „összorosz” nemzet tagjai. Az Ukrajna és különösen Belarusz alternatív reprezentációját népszerűsítő narratívák hiánya azt jelentette, hogy a hármas nemzet mítosza még Nyugaton is sok, a témához nem kellőképpen értő szakember kollektív tudatában fennmaradt. Emiatt ez a téma a közbeszédben és a médiában szórva nyosan ugyan, de újra felbukkan olyan személyek által, akik nem jártasak az adott szakterület irodalmában.³⁵

Az a feltételezés, hogy az ukránok és a fehéroroszk egy „összorosz” civilizációhoz tartozó népcsoportok, kutatásom szerint két konkrét kontextusban is megállhatja a helyét. Először is, a hagyományosan oroszbarát országok elitjét és lakosságát vonzzák azok az országok, amelyekben az egy nemzet mítoszára való fogékonyság jelentős. Az ilyen nézetek iránti szimpátia jelentős azokban az országokban, amelyekben – hasonlóan Oroszországhoz – szláv és/vagy ortodox közösségek találhatók, nevezetesen Bulgáriában, Szerbiában és Görögországban. Az ortodox keresztény többségű, önjelölt szeparatista államalakulatokban, mint például Abháziában, illetve Transznisztriaiban szintén sokan elfogadják az „összorosz” mítoszt. A 2000-es években ez az álláspont az imént említett országok vezetőinek beszédeiben gyakran manifesztálódott úgy, hogy esetlegesen csatlakozzanak a „Belarusz–Orosz Államszövetség”³⁶ kezdeményezéséhez, amelyet akkoriban a pánszláv unió helyreállításának embriószerű formájaként mutattak be.³⁷

Megemlítendő, hogy a Nyugat-Európában – többek között Olaszországban,³⁸ Németországban,³⁹ Franciaországban⁴⁰ és Ausztriában⁴¹ – működő szélsőjobboldali mozgalmak és szélsőjobboldali politikai pártok egyes vezetői ragaszkodtak az orosz hármas nemzet mítoszához. Egyes esetekben ez az álláspont e mozgalmak vagy pártok vezetőinek személyes nézeteit tükrözte. Más esetekben az egyes csoportok érdekeit szolgálta, hogy megmutassák Oroszország iránti bizalmukat és baráti kapcsolataikat. Megint más esetekben a mítosznak adott hitelt a szélsőjobboldali csoportok orosz befolyással rendelkező ügynökeinek kooptálása is.⁴² A legtöbb nyugati szélsőjobboldali vezető és számos szélsőbaloldali ideológus is meg van győződve arról, hogy Ukrajna és Belarusz nem önálló nemzet.⁴³

Orosz szempontból történelmileg pontatlan azt állítani, hogy Oroszország, Ukrajna és Belarusz valaha is egyetlen nemzeti egységet alkottak volna. Miután a Kijevi Rusz a mongol invázió alatt, 1240-ben elesett, a moszkovita fejedelmek a kijevi rész egyedüli jogos örö-

³⁴ Lindstaedt 2024.

³⁵ Marin 2021.

³⁶ Usov 2020.

³⁷ What is... 2018.

³⁸ Guerra 2023.

³⁹ Wüstner 2023.

⁴⁰ Ivaldi 2023.

⁴¹ Heinisch–Hofmann 2023.

⁴² Shekhovtsov 2017.

⁴³ Uo.

2. ábra „Belarusz–Orosz Államszövetség”⁴⁴

köseinek tekintették magukat.⁴⁵ Ez a szemlélet az 1500-as évek közepétől kezdve az orosz cárság hivatalos ideológiájává vált. A cárság ezekben az években kezdett el terjeszkedni, és kontinentális birodalomná válni. A hármas nemzet mítoszának egyik legfontosabb előfeltevése az volt, hogy az orosz történetírás által később „Kis-Oroszországnak” (Malorosszija) és „Fehér-Oroszországnak” (Belorossziának) nevezett területeken élő népek csupán egy elképzelt Nagy-Oroszország köré csoportosuló etnolingvisztikai alcsoportot alkottak.⁴⁶

Ez azt jelenti, hogy az oroszok tagadják, hogy a Kijevi Rusz nyugati részén élő litvinek és ruszinok a Litván Nagyhercegséghez tartoztak, egy hatalmas multinacionális államhoz, amely a 14. században a mai Litvánia, Fehéroroszország, Moldova és Ukrajna nagy részét uralta. A nagyhercegség azonban hanyatlott, és a lengyel koronával való házassági egyesülés következtében fokozatosan ellengyeledett. A három nemzet téves felfogása így figyelmen kívül hagyja azt az eredendően európai alapvetést, amelyre az ukrán és a belarusz nemzeti önazonosság épült, mielőtt ezeket a „köztes országokat” Oroszország a 18. század végén meghódította, majd a 19. században eloroszosította, ezt követően pedig a 20. században szovjetizálta. Moszkva kulturális kisajátítási kísérletei ellenére a Lengyel–Litván Unió valójában az egykori Kijevi Rusz valódi örököse volt, mivel annak jogi kódexét ültette át az ukrán és a belarusz társadalomba, valamint hivatalos államnyelvként megtartotta a belorusz nyelv régi változatát.⁴⁷

⁴⁴ Union of... 2024.

⁴⁵ Fedinec et al. 2021: i. m.

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Grand Duchy of... 2024.

Oroszország narratívája azért is téves, mert a keleti szláv egység lelkes hívein, mint például Aljakszandr Lukasenka belarusz elnökön kívül Ukrajnában valószínűleg kevesen igazolnák ezt a feltevést. A Szovjetunió felbomlása után a hármas orosz nemzet fogalma leginkább arra szolgált, hogy Oroszország a posztszovjet köztársaságok vonatkozásában igazolja igényét a *primus inter pares* státuszra.⁴⁸

Az „összorosz” nemzet mítoszához való ragaszkodásnak mind a mai napig számos fontos politikai következménye van. Ezek közé sorolható, hogy az egyes országok Ukrajnát és Belaruszt egy olyan neoimperialista prizmán keresztül szemlélik, amelynek segítségével elfogadják azt, hogy Oroszországnak valós követelése van a két ország vonatkozásában, ami miatt joga van beavatkozni a szomszédos államok belügyeibe.

A belügyekbe való beavatkozás például a kelet-ukrajnai Donbasz régióval szembeni orosz irredentizmus potenciális legitimálását jelentheti. Azok, akik műveltséget sugallva arra emlékeztetnek, hogy a Malorosszija – ahogyan Ukrajnát korábban nevezték –, „Kis-Oroszországot” jelent, vagy akik Belaruszt továbbra is „Fehér-Oroszországnak” nevezik, közvetve megtagadják ezektől a posztszovjet államoktól a szuverenitáshoz és a területi integritáshoz való jogot.⁴⁹

A hármas nemzet mítosza általában együtt jár más olyan kijelentésekkel is, amelyek megkérdőjelezzik az ukrán identitás hitelességét és a „belarusz” életképességét. Ezeket a nézeteket, sztereotípiákat oroszbarát propagandisták ápolják, akiknek a végső célja nem egyszerűen a történészek közötti ideológiai harc megnyerése, hanem az orosz geopolitikai stratégia támogatása. A történelem ilyen sajátos értelmezése oda vezethet, hogy a nemzetközi közvéleményben meggyökerezhet az a tévhit, hogy Ukrajnának és Belarusznak nincs joga Európa részévé válni (azzal az indokkal, hogy soha nem is voltak annak részei), ezért örökre az Európai Unió, a NATO-n és a schengeni övezeten kívül kell maradniuk.⁵⁰

A Krím 2014-ben történt annektálása megosztotta az embereket. Az oroszbarátok elmondása szerint ez a régió végre visszakерült az anyaországhoz. Az európai nemzeti parlamentek számos szélsőjobboldali és szélsőbaloldali képviselője osztja ezt a nézetet, és ez kihat az EU keleti szomszédaival és Oroszországgal kapcsolatos politikájára is.^{51, 52, 53, 54, 55}

A mítosz az eurázsiai kontinenstől távolabb eső kis vagy fejlődő országok többségében – például Délkelet-Ázsiában, Afrikában és a csendes-óceáni szigeteken – is elterjedt. Ez azért fontos, mert ezek az országok mindegyike rendelkezik egy-egy hellyel az ENSZ Közgyűlésében,⁵⁶ ahol Oroszországnak lehetősége van arra, hogy a saját geopolitikai érdekeinek megfelelő határozatokat szavazzasson meg. Fontos kiemelni ebből a szempontból a BRICS – Brazília, Oroszország, India, Kína és a Dél-afrikai Köztársaság mint alapítók, valamint a nemrég csatlakozott Egyiptom, Etiópia, Irán, Szaúd-Arábia és az Egyesült Arab Emírségek⁵⁷ – létrehozását, amelynek célja, hogy összehozza a világ legfontosabb fejlődő országait, hogy azok együttesen kihívást jelentsenek a gazdagabb észak-amerikai és nyugat-európai nemzetek politikai és gazdasági hatalmaival szemben.⁵⁸

⁴⁸ Jukic 2024.

⁴⁹ Fleck 2023.

⁵⁰ Uo.

⁵¹ Russian abuse... 2022.

⁵² Guerra 2023: i. m.

⁵³ Wüstner 2023: i. m.

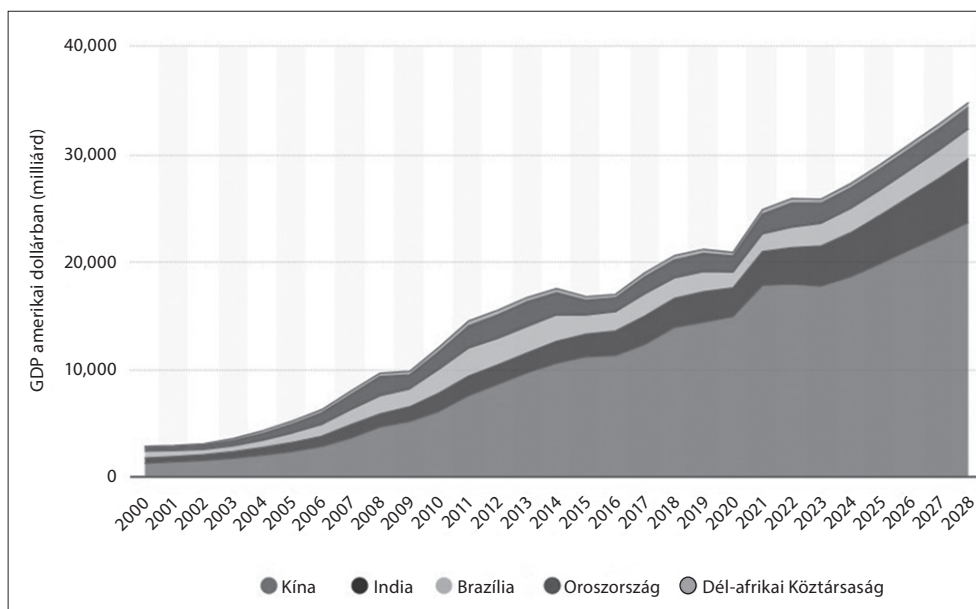
⁵⁴ Ivaldi 2023: i. m.

⁵⁵ Heinisch-Hofmann 2023: i. m.

⁵⁶ Official names... 2024.

⁵⁷ Stewart 2024.

⁵⁸ Brics: What is... 2024.

3. ábra A BRICS országok GDP-je 2000-től napjainkig, illetve előrejelítve 2028-ig⁵⁹

VLAGYIMIR PUTYIN 2024-ES INTERJÚJÁNAK KÖZPONTI MONDANIVALÓJA

Vlagyimir Putyin 2024 februárjában interjút adott Tucker Carlson amerikai újságírónak. A beszélgetés elején az orosz elnök gyorsan belekezdett egy 30 másodperces történelmi előadásba, amely majdnem félórásra sikeredett. Ez alkalommal az orosz elnök ismertette Oroszország és Ukrajna sajátosan értelmezett történelmét. A beszélgetésnek ebből a szakaszából jól kivehető volt, hogy az Oroszországi Föderáció teljes körű ukrain inváziója után két évvel kevés dolog változott Putyin gondolkodásában ahhoz, hogy engedményeket tegyen az ukrán nép szuverenitási követeléseinek. Putyin hosszasan fejtegette az orosz államiság kilencedik századi eredetét, továbbá Ukrajna mint mesterséges állam létét.⁶⁰

Az orosz elnök Lengyelországra hárította a felelősséget, amiért az kitalálta, hogy a mai Ukrajna területén élő emberek „állítólag nem is oroszok, hanem egy különleges etnikai csoport, az ukránokhoz tartoznak”.⁶¹ Interjújában Putyin szembeállítja az orosz államiság 9. századig visszanyúló töretlen hagyományát⁶² Ukrajna modern „kitalációjával” – véleménye szerint egy olyan országgal, amelyet szerinte csak a 20. században „hoztak létre”.⁶³

Szergej Radcsenko, a Johns Hopkins School of Advanced International Studies történésze szerint az elnök állításai valótlanok. Véleménye szerint „Vlagyimir Putyin egy visszafelé irányuló narratívát próbál felépíteni, amelyben azt állítja, hogy Oroszország mint állam a 9. században kezdte meg fejlődését. Ugyanígy azt is mondhatná, hogy Ukrajna mint állam

⁵⁹ Statista 2024.

⁶⁰ Jukic 2024: i. m.

⁶¹ Uo.

⁶² Trofimov 2024.

⁶³ Vock 2024.

a 9. században kezdte a fejlődését, pontosan ugyanazokkal a bizonyítékokkal és dokumentumokkal [...] Megpróbál bizonyos történelmi tényeket felhasználni arra, hogy egy államközpontú narratívát építsen fel, amely Oroszországnak kedvez, szemben bármely alternatív magyarázattal”.⁶⁴

Putyin azt mondta Tucker Carlsonnak, hogy a 17. században, amikor Lengyelország a mai Ukrajna egyes részei fölött diszponált, akkor a lengyelek azt állították, hogy az ottani lakosság „nem éppen orosz [...] Mivel a peremvidéken élnek, így ők ukránok voltak”. „Eredetileg az ukrán szó azt jelentette, hogy az illető az állam peremén, a peremvidéken élt.”⁶⁵

Putyin azt bizonygatta, hogy a dél- és a kelet-ukrajnai területeknek „semmilyen történelmi kapcsolatuk nincs Ukrajnával”.⁶⁶ A 17. században Nagy Katalin orosz cárnő területeket hódított el az Oszmán Birodalomtól, ezért az orosz elnök azt erősítette, hogy ezek a területek jogosan az oroszokhoz tartoznak. Putyin később a 18. századi „Novorosszija”⁶⁷ – Új-Oroszország – kifejezéssel utal rájuk.

Putyin Oroszországa azt állítja, hogy az aljas nyugati befolyás ellen harcol, megtagadva az ukrán identitás legitimitását, amelyet háborúja során megpróbál megsemmisíteni.⁶⁸

A 2025-ÖS KONFLIKTUSRENDEZÉSRE VONATKOZÓ ESEMÉNYEK ÁTTEKINTÉSE AZ OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓ NARRATÍVÁJA SZEMPONTJÁBÓL

Az orosz narratíva a béketárgyalásokról elsősorban egy maximalista állásponttal és a katonai vagy politikai engedmények látható hiányával jellemezhető. 2024 júniusa óta Oroszország világosan megfogalmazott három fő követelést: a négy ukrán régió (Donyeck, Luhanszk, Herszon és Zaporizzsja) annektálását közigazgatási határaikon belül, Ukrajna jogi lemondását a NATO-csatlakozásról, valamint az Oroszország ellen alkalmazott szankciók teljes feloldását.⁶⁹ Moszkva a tárgyalásokat a békerendezés megkezdésének egyik lépéseként, de nem a háború azonnali lezárásaként kezeli.⁷⁰

2025-ben az Amerikai Egyesült Államok közreműködésével megkezdődött egy folyamat, amely az orosz–ukrán háború befejezése és a fegyveres konfliktus lezárása felé mutat. Az alaszakai amerikai–orosz csúcstalálkozót követően bizonyos területeken előrelépés tapasztalható, ugyanakkor a felek között továbbra is fennállnak nézetkülönbségek, elsősorban a területi kérdések és a tűzszünet feltételei tekintetében.⁷¹ Oroszország és Ukrajna közvetlen találkozója még nem valósult meg, bár az Amerikai Egyesült Államok támogatná egy trilaterális tárgyalást – Putyin, Zelenszkij, Trump – az előrelépés érdekében.⁷² Putyin az alaszakai tárgyaláson hangsúlyozta, hogy Oroszország számára a konfliktus eredetének kezelése lenne a lényeg, és úgy véli, hogy a háború lezárható, de továbbra is ragaszkodik az elfoglalt területek legitimációjához.⁷³

⁶⁴ Vock 2024.

⁶⁵ Uo.

⁶⁶ Uo.

⁶⁷ Uo.

⁶⁸ Uo.

⁶⁹ Chornogor 2025.

⁷⁰ Baunov 2025.

⁷¹ Mills 2025.

⁷² Uo. 11.

⁷³ Mills 2025: i. m. 7.

Oroszország a tárgyalások révén igyekszik fenntartani a politikai és a katonai nyomást, miközben elutasítja az előzetes tűzszünet gondolatát, inkább a harcok folytatásáról szóló diskurzust részesítve előnyben a tárgyalások alatt is, ami lehetővé teszi számára a terepen szerzett előny megőrzését. Moszkva fő követelései mellett szerepel, hogy Ukrajna soha ne tudjon csatlakozni a NATO-hoz, biztosítsa az orosz nyelvű állampolgárok jogait, valamint elérje azt, hogy minden Oroszország elleni szankciót megszüntessenek. Oroszország nem támogatja európai békefenntartó erők telepítését az országba, mert azt megszállásként értékelné.⁷⁴

Zelenskij a teljes, feltétel nélküli tűzszünetet szorgalmazza, és úgy véli, hogy csak vezetői szinten lehet valódi megoldást találni. A területek átadása azonban „vörös vonalat” képez az ukrán vezető számára.⁷⁵ A tárgyalások elsősorban a tűzszünet vagy fegyverszünet megvalósításának kérdésénél ütköznek akadályokba, mivel mind Putyin, mind Trump nagyobb hangsúlyt fektet a végleges megállapodás elérésére, miközben a harci cselekmények továbbra is folytatódnak.⁷⁶

KÖVETKEZTETÉSEK

2024 elejétől Putyin hódításai Ukrajna olyan területeire korlátozódtak, amelyekről beszédeiben és interjújában azt állítja, hogy azok a szűkebb értelemben vett történelmi Oroszország részei. Putyin hármias nemzet eszméje és az ukrán identitástudat megkérdőjelezése sajátos történelmi értelmezési módra mutat rá. Csak idővel lesz látható, hogy az orosz elnök víziója – mely szerint egy napon az orosz haderőt felszabadítóként fogják az ukrán emberek ünnepelni Kijevben –, csak egy ábránd, vagy idővel valósággá váló történelmi tény lesz. Az eddigi tapasztalatok azt sugallják, hogy ez utóbbi nem valószínű.⁷⁷

Az Ukrajnában zajló háború vizsgálata során úgy tűnik, hogy a sajátos orosz igazság hívei talán már nem is értik a világot, mivel Oroszország számára aligha megy valami a terv szerint, ehelyett haderejét és annak vezetését inkább kellemetlen meglepetések sokasága érte. Várakozásaikkal ellentétben az invázió nem villámháború lett, amelyben az orosz csapatokat felszabadítóként üdvözlték volna virágokat lengető ukránok, hanem elhúzódó háborúvá vált. Ukrajnában az ukrán haderő rendkívül motivált, jól szervezett, és eddig sikeres ellenállást tanúsított. Az emberek kiállnak a választott kormányuk mellett, készek harcolni és meghalni a szabadságért és az önrendelkezésért, míg Putyin orosz világról alkotott elképzelése nyilvánvalóan nem vonzó alternatíva az ukrán lakosság számára.⁷⁸

A 2025-ben elindított béketárgyalások jelenlegi helyzete szerint a konfliktus továbbra is fennáll, mivel a tárgyaló felek olyan feltételekhez ragaszkodnak, amelyek összehangolása jelenleg nem lehetséges ahhoz, hogy akár egy ideiglenes fegyverszünetet is elérjenek. Oroszország szigorúan fenntartja területi és politikai követeléseit, míg Ukrajna előzetes tűzszünetet és szuverenitásának helyreállítását követeli. Amíg ez a *status quo* fennmarad, az igazi béke elérhetetlen marad.

⁷⁴ Soldatkin et al. 2025.

⁷⁵ Mills 2025: i. m. 5.

⁷⁶ Uo. 6–7.

⁷⁷ Vock 2024: i. m.

⁷⁸ Optenhögel 2023, 158.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Address by the President of the Russian Federation. 2022. 02.21. <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/67828> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 22.)
- Anne Applebaum [@anneapplebaum]: *Russia/Ukraine specialists!...* Twitter, 2021. 07. 31. <https://twitter.com/anneapplebaum/status/1421480489748254723?s=20> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 22.)
- *Az egykori Szovjetunió utódállamainak térképe.* térképek.net, 2024. <http://szovjetunio.terkepek.net/> (Letöltés időpontja: 2024. 11. 06.)
- Baunov, Alexander: *What Is Russia's Game Plan for the Ukraine Peace Talks?* Carnegie Politika, 2025. 05. 15. <https://carnegieendowment.org/russia-eurasia/politika/2025/05/russia-putin-direct-negotiations?lang=en> (Letöltés időpontja: 2025. 08. 28.)
- Ben, Bohdan: *Baturyn massacre which brought Russian Empire to rank of global powers and destroyed Ukrainian Cossack state recalled.* Euromaidan Press, 2021. 11. 20. <https://euromaidanpress.com/2021/11/20/baturyn-massacre-which-brought-russian-empire-to-rank-of-global-powers-and-destroyed-ukrainian-cossack-state-recalled/> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 23.)
- *Brics: What is the group and which countries have joined?* BBC News, 2024. 02. 01. <https://www.bbc.com/news/world-66525474> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 25.)
- Burke, Justin: *Post-Soviet world: what you need to know about the 15 states.* The Guardian, 2014. 06. 09. <https://www.theguardian.com/world/2014/jun/09/sp-profiles-post-soviet-states> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 17.)
- Chornogor, Yaroslav: *Russian narratives on peace negotiations.* Ukrainian Prism, 2025. 03. 03. <https://prismua.org/en/english-russian-narratives-on-peace-negotiations/> (Letöltés időpontja: 2025. 08. 28.)
- *Contextualizing Putin's „On the Historical Unity of Russians and Ukrainians”.* Ukrainian Research Institute, Harvard University, 2021. 08. 02. <https://huri.harvard.edu/news/putin-historical-unity> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 02.)
- Dickinson, Peter: *How Ukraine's Orange Revolution shaped twenty-first century geopolitics.* Atlantic Council, 2020. 11. 22. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/how-ukraines-orange-revolution-shaped-twenty-first-century-geopolitics/> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 10.)
- Fedinec Csilla et al.: *Ukrajna története: régiók, identitás, államiság.* Társadalomtudományi Kutatóközpont, Gondolat Kiadó, 2021. <https://real.mtak.hu/134693/1/FedinecUkrajna2021konyv.pdf> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 23.)
- Fleck, Anna: *Where Countries Stand on Russia.* Statista, 2023. 05. 09. <https://www.statista.com/chart/29915/global-stance-on-russia/> (Letöltés időpontja: 2024.02.24.)
- *Full Text of Putin State of Nation Speech 21 Feb 2022.* Mirage News, 2022. 02. 21. <https://www.miragenews.com/full-text-of-putin-state-of-nation-speech-21-951701/> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 20.)
- Furtado, Charles F., Jr.: *Nationalism and foreign policy in Ukraine.* Political Science Quarterly, Volume 109, Number 1, 1994, 81–104. <https://doi.org/10.2307/2151661> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 17.)
- *Grand Duchy Of Lithuania.* Britannica, 2024. <https://www.britannica.com/place/grand-duchy-of-Lithuania> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 23.)
- Guerra, Nicola: *The Russia-Ukraine war has shattered the Italian far right.* Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression, Vol. 17, Issue 3, 2025, published online: 2023. 05. 10. <https://doi.org/10.1080/19434472.2023.2206468> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 18.)

- Heinisch, Reinhard – Hofmann, Diana: *The Case of the Austrian Radical Right and Russia During the War in Ukraine*. In: Ivaldi, Gilles – Zankina, Emilia (szerk.): *The Impacts of the Russian Invasion of Ukraine on Right-wing Populism in Europe*. European Center for Populism Studies (ECPS), 2023. 03. 05. <https://www.populismstudies.org/wp-content/uploads/2023/03/Download-Report-on-Austria.pdf> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 21.)
- Hopf, Ted: *Managing Soviet Disintegration: A Demand for Behavioral Regimes*. International Security, Vol. 17, No. 1, 1992, 44–75. <https://doi.org/10.2307/2539158> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 17.)
- Ivaldi, Gilles: *The impact of the Russia-Ukraine War on radical right-wing Populism in France*. European Center for Populism Studies, 2023. 03. 04. <https://www.populismstudies.org/the-impact-of-the-russia-ukraine-war-on-radical-right-wing-populism-in-france/> (Letöltés időpontja: 2024. 11. 20.)
- Jukic, Luka Ivan: *Why Putin is haunted by the spectre of Polish power*. Engelsberg Ideas, 2024. 03. 04. <https://engelsbergideas.com/essays/why-putin-is-haunted-by-the-spectre-of-polish-power/> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 23.)
- Kovalev, Alexey: *New Russian Schoolbooks Preach Hatred of Ukraine and the West*. The Foreign Policy, 2023. 09. 03. <https://foreignpolicy.com/2023/09/03/russia-schoolbook-schools-ukraine-west-indoctrination-history-falsification-war-hatred-putin/> (Letöltés időpontja: 2023. 01. 23.)
- Lindstaedt, Natasha: *Ukraine war: why propaganda doesn't work as well in Belarus as it does in Russia*. The Conversation, 2024. 02. 09. <https://theconversation.com/ukraine-war-why-propaganda-doesnt-work-as-well-in-belarus-as-it-does-in-russia-222038> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 10.)
- Mankoff, Jeffrey: *Russia's War in Ukraine: Identity, History, and Conflict*. Center for Strategic and International Studies, 2022. 04. 22. <https://www.csis.org/analysis/russias-war-ukraine-identity-history-and-conflict> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 10.)
- Marin, Anaïs: *Belarusian nationalism in the 2010s, a case of anti-colonialism? Origins, features and outcomes of ongoing 'Soft Belarusianisation'*. *Journal of Belarusian Studies*, 9(1), 2019, 27–50. https://brill.com/view/journals/bela/9/1/article-p27_3.xml (Letöltés időpontja: 2024. 02. 10.)
- Marin, Anaïs: *Myths and misconceptions in the debate on Russia*. Chatham House, 2021. 07. 02. <https://www.chathamhouse.org/2021/05/myths-and-misconceptions-debate-russia/myth-11-peoples-ukraine-belarus-and-russia-are-one> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 15.)
- Mearsheimer, John J.: *Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War*. International Security, Vol. 15, 1990, 5–56. <https://doi.org/10.2307/2538981> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 17.)
- Mills, Claire: *Peace in Ukraine: What have the August 2025 talks achieved?* House of Commons Library, 2025. 08. 20. <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-10322/CBP-10322.pdf> (Letöltés időpontja: 2025. 08. 28.)
- Myers, Stehen Lee – Barry, Ellen: *Putin Reclaims Crimea for Russia and Bitterly Denounces the West*. The New York Times, 2014. 03. 18. <https://www.nytimes.com/2014/03/19/world/europe/ukraine.html> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 01.)
- Nagy László – Somogyi Tamás: *Az orosz geopolitika és a fegyveres erők reformja (I.)*. Honvédségi Szemle, 2017/3., 25–38. https://honvedelem.hu/files/files/63128/hsz_2017_3_beliv_025-038.pdf (Letöltés időpontja: 2024. 02. 10.)
- Ocinka hromadjánami Ukrajini holovnih tez szttati V. Putina „Pro isztoriesnu jednyiszt roszizjan ta ukrajinciv” (lipeny–szerpeny 2021 r.). Razumkov centr, 2021. 09. 11. <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-ukrainy-golovnykh-tez-statti-v-putina-pro-istorychnu-iednist-rosiian-ta-ukraintsiv> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 22.)

- Optenhögel, Uwe: *China and Russia in the war over Ukraine: how resilient is the „unlimited” friendship*. In: Andor, László – Optenhögel, Uwe (szerk.): *Europe and the war in Ukraine*. Foundation For European Progressive Studies (FEPS), Brussels, 2023, 156–166. <https://feps-europe.eu/wp-content/uploads/2023/06/Europe-and-the-war-in-Ukraine.pdf> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 23.)
- *Post-Soviet world: what you need to know about the 15 states*, 2024. <https://www.theguardian.com/world/2014/jun/09/-sp-profiles-post-soviet-states> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 17.)
- Putin, Vladimir: *On the Historical Unity of Russians and Ukrainians*. 2021. https://www.amazon.com/Historical-Unity-Russians-Ukrainians-Statements-ebook/dp/B0BL1RN3BN/ref=sr_1_1 (Letöltés időpontja: 2024. 01. 22.)
- Remnick, David: *Putin's Pique*. The New Yorker, 2014. 03. 10. <https://www.newyorker.com/magazine/2014/03/17/putins-pique> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 01.)
- *Russian abuse of history in its claims on Ukraine*. History Reclaimed, 2022. 04. 27. <https://historyreclaimed.co.uk/russian-abuse-of-history-in-its-claims-on-ukraine/> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 24.)
- *Russian president blames the West for the war in Ukraine*. Euronews, 2023. 08. 15. <https://www.euronews.com/2023/08/15/russian-president-blames-the-west-for-the-war-in-ukraine> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 22.)
- Shekhovtsov, Anton: *Russia and the Western Far Right*. Routledge, London, 2017.
- Snyder, Jack: *Averting Anarchy in the New World Order*. International Security, Vol. 14, No. 4, 1990, 5–41. <https://doi.org/10.2307/2538749> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 17.)
- Soldatkin, Vladimir et al.: *Russia sets out punitive terms at peace talks with Ukraine*. Reuters, 2025. 06. 03. <https://www.reuters.com/world/europe/russia-ukraine-talk-about-peace-are-still-far-apart-2025-06-02/> (Letöltés időpontja: 2025. 08. 28.)
- Stewart, Patrick: *BRICS Expansion, the G20, and the Future of World Order*. Carnegie Endowment for International Peace, 2024. 10. 09. <https://carnegieendowment.org/research/2024/10/brics-summit-emerging-middle-powers-g7-g20?lang=en> (Letöltés időpontja: 2024. 11. 06.)
- *The Genesis of the Ukrainian Army*. Whitehall Papers, Vol. 13, Issue 1, 1992, 40–55. <https://doi.org/10.1080/02681309209414485> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 18.)
- Trofimov, Yaroslav: *How Putin's Obsession With History Led Him to Start a War*. The Wall Street Journal, 2024. 02. 11. <https://www.wsj.com/world/russia/how-putins-obsession-with-history-led-him-to-start-a-war-6732f619?mod=djemCapitalJournalDaybreak> (Letöltés időpontja: 2024. 03. 10.)
- *Union of Russia and Belarus*. Academic, 2024. <https://en-academic.com/dic.nsf/enwiki/435655> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 09.)
- Usov, Pavel: *Evolution Of The Belarus-Russia Union State From Integration To Attempts Of Incorporation*. Studia I Analizy Nauk O Polityce, 2020. 06. 30. <https://czasopisma.kul.pl/index.php/sanp/article/view/9839/8311> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 15.)
- Vitvitsky, Bohdan: *Disarming Putin's history weapon*. Atlantic Council, 2022. 01. 23. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/disarming-putins-history-weapon/> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 23.)
- Vock, Ido: *Tucker Carlson interview: Fact-checking Putin's „nonsense” history*. BBC News, 2024. 02. 09. <https://www.bbc.com/news/world-europe-68255302> (Letöltés időpontja: 2024. 03. 10.)
- Waltz, Kenneth N.: *The Stability of a Bipolar World*. Daedalus, Vol. 93, 1964/3., 881–909. <https://www.jstor.org/stable/pdf/20026863.pdf> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 17.)

- Weber, Peter: *A brief history of the centuries-old relationship between Ukraine and Russia*. The Week, 2023. 12. 09. <https://theweek.com/history/ukraine-russia-history-relationship> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 22.)
- *What is The Union State of Russia and Belarus?* Maps of World, 2018. <https://www.mapsofworld.com/answers/history/union-state-russia-belarus/#> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 15.)
- Wolczuk, Kataryna: *Independence without a vision: constitution making in 1990–1991*. In: Wolczuk, Kataryna: *The Moulding of Ukraine*, Chapter three. Central European University Press, 2001, 59–101. <https://books.openedition.org/ceup/1740> (Letöltés időpontja: 2024. 01. 17.)
- Wüstner, Kerstin: *The War in Ukraine: Punitive Attitudes in Germany*. SSRN, 2023. 07. 25. <https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/4515475.pdf?abstractid=4515475&mirid=1> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 19.)

PAPP FERENC

AZ ORSZÁGOS TISZTI KASZINÓ TÖRTÉNETE ÉS MŰKÖDÉSÉNEK TANULSÁGAI

A kötet feltárja, miként szolgálták a tisztai kaszinók a bajtársi összetartást, a művelődést és a társadalmi kapcsolatépítést – a díszes termek, bálók és olvasóköri világnak keresztül.

A szerző történeti források, visszaemlékezések és korabeli sajtóanyagok segítségével idézi meg e letűnt korszak hangulatát. Ha manapság a kaszinó szót halljuk, hajlamosak vagyunk azt többféleképpen értelmezni. Vannak, akik a szó hallatán a világvárosok szerencsebarlangjaira, esetleg a francia kártyajátékra asszociálnak. Néhányan – főként idősebb katonák – a tisztai kaszinókra és azok társasági életére gondolnak. A tisztai kaszinók világa egyszerre volt a katonai hagyományok őrzője és a társasági élet központja.

Ezek a különleges intézmények nem csupán a hadsereg hierarchiáját tükrözték, hanem a 19–20. századi magyar kultúra és közélet fontos színterei is voltak.

2025
keménytáblás
272 oldal

6900,-

A könyv a Zrínyi Kiadó webshopjában
(shop.hmzrinyi.hu) vagy
a kiadó könyv- és térképboltjában
(1024 Budapest, Filler utca 14.)

10% KEDVEZMÉNNYEL vásárolható meg.